

سهربار د فریژا کاریدا (کرمانجیا سهری - گوڤهرا بههدینی)

د. شلیب نایف نهمین

زانکویا دهوکی

کولیزا نادابی

پشکا زمانی کوردی

کورتی :

د ناستی سینتاکسیدا و ب تایبته د چارچوقی رستیدا، دوو جور کهرسته ژیک دهینه جودا کرن، کهرستین سهرهکی وهکی (بکهر، بهرکار، کار) و کهرستین لوهکی وهکی (ئاو لگوزاره، بهرکاری نهراسته و خو)، سهربار ناچپته خانا نه رگیومیئتین داخوازگری ژ لای کاریشه، نهغه وه دکته کو دهرکهفتنا وی د چارچوقی فریژا کاریدا تشتهکی ب ئارازووبیت.

پیشهکی :

لیکولین ب ناف و نیشانین سهربار د فریژا کاریدا - کرمانجیا سهری گوڤهرا بههدینی - کهرستی لیکولین هه ژ فی گوڤهری هاتیه وهرگرتن ، سهربار ئیکه ژوان کهرستین کو د فریزین (نافی، هه فالنافی، کاری، بهند) دا ههین، ئانکو پانتایهکی بهر فرهه بخوفه دگریت، ژ بهر فی د فی لیکولینیدا مه ب تنی سهربار د چارچوقی فریژا کاریدا شروفه کریه، سنوری زانستی لیکولین ناستین سینتاکسی و سیمانتیکی بخوفه دگریت . نهغه لیکولینه لدویف هندهک لقه تیورین (GB) هاتیه نه نجامدان و نه گهری هه لېژاردا بابهتی نه بوونا لیکولینین تایبته ب فی بابهتی د گوڤهرا بههدینیدا نهغه ژ لایهکی، ژ لایهکی دی ل سهر ناستی زمانی کوردی سهربار د چو لیکولیناندا ب فی بهر فرههیی ناهیت به حسکرن و شروفه کرن .

لیکولین ژ بلی پیشهکی و نه نجامان چهند بابهتین دی بخوفه دگریت، ژ وان :

- 1- تیگههی سهرباری د ناف بهرا ریژمانا کهفن و نویدا .
- 2- سهربار و فریژا کاری.
- 3- سهربار و هندهک لقه تیورین (GB)، وهکی تیورا (X.Bar) ، رولین واتایی، دهسته لاتی، دوخی، جهگوهورینی) .

1- تیگههی سهرباری د ناف بهرا ریژمانا کهفن و نویدا .

تیگههی سهرباری د ریژمانا کهفندا یی جودایه ژ تیگههی وی د ریژمانا نویدا، د ریژمانا کهفندا سهربار ب ههردوو کهرستین سهرهکی یین رستی (بکهر، کار) یقه دهاته گریدان. بو نمونه (نووری عهلی نهمین) دبیزیت:-
((نهو واژه یا واژانهی که نهخرینه پال (بکهر) بو تهواوکهردنی مهعنایه کهی ، پیی نهوتری سهرباری بکهر ،

وهک :

که مه ره ی زیو له لادی به کار نه هیئرئ)) [نووری عهلی ئەمین ۲۰۱۴ : ۴۴]

دهرباره ی سهرباری د فریزا کاریدا دبیزیت :- ((ئەو واژهیه که نه خریته پال فرمانی بو ته واوکردنی ماعناکه ی، به بی هوی نامرزی په یوه ندیه وه، یا به هوی نامرزی په یوه ندیه وه، وهك : ترئ ی ناو سه به ته که م کری)) [ژیدهرئ بهرئ : ۵۴ - ۵۵].

د ریزمانا که فندا ل سهر بنه مایی واتایی ، شروفه کرنی ب فی رنگی بو که رستین فریزئ دهاتنه کرن د نمونا ژماره (۱) دا (زیو) ته واوکه رئ (که مه ره) یه کو د بنه رتدا نابته ته واوکه رئ بکه ری، چونکی (که مه ره) جیگیرئ بکه ری هه ژبه ر فرمانی رستی بکه رنه دیاره نه فه ژ لایه کی، ژ لایه کی دی ته واوکه ر نابته سهر بار، چونکی ل دویف تیگه هی ریزمانا نوی ته واوکه ر که رسته کی گرنکه د چارچوڤی فریزیدا و دبیته نه که رئ ده ستین شانکرنا په رامیته رئ سهری د فریزیدا، واتا تشته کی ب نارازوو نینه، کو ب سناهی بهیته لادان، ل دمه کیدا سهر بار که رسته کی ب نارازوو یه د فی واریدا (حاته م ولیا محمه د) دبیزیت :

((... مه به ست له سهر بار نهو پیکهینه سهر پشکیاننه/ به نارازوو انه که هه ندئ زانیاری سهر بار (زیاده) سه باره ت چوونیه تی و کات و شوین ... هتد روودانی کرداره که پیشکی شده که ن)) [حاته م ولیا محمه د ۲۰۰۶ : ۲۲] و به روفازی ته واوکه ری، سهر بار دشی ت پتر بیت ژ نیکی، ل دمه کیدا ته واوکه ر ژماره کا دیار کرینه، ل دویف جو ری سهری کو ناهینه زیده کرن یان کیم کرن [Cook ۱۹۹۶:۱۴۵] سهر بار هه ندک زانیاری ی زیده و ب نارازوو به ده ستفه ده ت [Carnie ۲۰۰۲: ۱۷].

دهرباره ی سهرباری کاری، نافیری ب هه مان رنگی سهرباری بکه ری، سهرباری کاری ژ ی دایه دیار کرن، (نووری علی ئەمین)، بهر کار ب سهرباری کاری هژمارتیه، هه ر چه نده ب نارگیومینتا ناوه کیا کاری دهیته دان و ب که رسته کی سهره کی بو کاری (کری) دهیته هژمارتن، چونکی کاره کی تیپه ره و پیدفی ب بهر کاریه، نانکو نابیته سهر بار. د فی واریدا (فیان سلیمان حاجی) دبیزیت ((گریی کاری، کار وشه ی سهره یه و بهر کار وهکو ته واوکار و گریی ئاولکاری وهکو سهر بار وهردگری ت)) [فیان سلیمان حاجی ۲۰۰۷ : ۶۵].

ژبلی فی چه ندئ د ریزمانا نویدا سهر بار ب تنی ب فریزا نافی و کاریفه ناهیه گریدان به لکی چیدبیت فریزا به ند و هه فالنافی ژ ی سهر بار تیدابن [Aarts ۲۰۰۱:۹۲]

ب شیوه کی گشتی تیگه هی سهرباری د ریزمانا نویدا یی جودایه ژ ریزمانا که فن و ب تایبه ت د چارچوڤی تیورین دهسته هلات و به ستنی دا.

د ریزمانا نویدا (سهر بار زارافه که د ریزمانیدا بکار دهی ت بو ئامازه کرنی ب وان که رستین لوه کی یان ب نارازوو یین د هه ر پیکهاته کیدا، د چارچوڤی (X.Bar) یدا ژبلی (سهره، دیاریکار، ته واوکه ران)، سهر بار ژ ی نیکه ژ وان که رستین که تیگوریا فریزئ پیکه هینیت [Crystal ۲۰۰۳ : ۱۱ - ۱۲] ، هه ر د فی باریدا (Culicover) دیار دکه ت (د هه ر پروژه کیدا هه ر که رسته کی نه به ته سهره، ته واوکه ر، دیاریکار دبیته سهر بار) [Culicover ۱۹۹۷: ۹۲].

(Van valin) دبیزیت:- (سهر بار که رسته کی لوه کی و ب نارازوو یه)) [Van valin ۲۰۰۱ : ۹۳]

که واته سهر بار د ریزمانا نویدا که رسته کی ب نارازوو دهیته دانان، هه ر تشته کی ب (سهره، دیاریکار، ته واوکه ر) نه هیته هژمارتن ب سهر بار دهیته هژمارتن، نانکو چو په یوه ندیه کا داخستی ل که ل سهری نینه،

بەلکی ھندە ک زانیاریی زێدە ل دور سەرە پێشکێش دکەت. ب فی رەنگی تیگەھ سەرباری د ریزمانا نویدا ھندەک تایبەتیین دی ددەتە پال سەرباری.

۲- سەربار و فریزا کاری:

ل دەستیکی پیدفیه جوداھی د نافبەرا فریزا کاری (پریدیکات) د ئاستی سینتاکسی و سیمانتیکیدا بکەین، د چارچوئی سینتاکسیدا پریدیکات ھەمی فریزا کاری بخوفەدگریت واتە (کار ب تەواوکەر و سەربارانقە)، بەلی تیگەھی سیمانتیکی بو پریدیکاتی یی جودایە، چونکی ژ فی لایفە پریدیکات ئەوہ یی رونانەکا ئەرگیومیئتیا تایبەت ھە، سەربار نابیتە بەشەک ژ فی رونانی [Aarts ۱۹۹۷: ۹۲ – ۹۳].

ھەرھەسا (محەمەد مەعروف فەتاح) دیاردکەت کو ب ریکا لفرنا کاتیگوری کار تەواوکەری (بەرکاری) بخو ھەلدبژیریت، بەلی ئەف پەیوھندییە د نافبەرا کار و سەرباریدا نیە، ژ لایی ریزمانیفە لادانا تەواوکەری دبیتە ئەگەرئ نەریزمانیا رستی، بەلی لادانا سەرباری چ ئاریشین نەریزمانی بو رستی دروست ناکەت، چونکی سەربار کەرستەکی ب ئارازوویە [Fattah ۱۹۹۷: ۲۳۹]. ب فی رەنگی سەرباری چ پەیوھندیەکا داخستی ل گەل کاری نیە واتە ئیک ژ داخواز کرییین کاری نیە، لادانا وی چ کارتیکرنا خو ژ لایی ریزمانی و واتایفە ناکەت ئانکو د چارچوئی فریزا کاریدا کەرستەکی سەرەکی نینە ژ لایی سیمانتیکی و سینتاکسیفە، بو نمونە :

۱- لافین ژ گوندی زفری.

ژ لایی سینتاکسیفە (ژ گوندی) کو ئەرکی ئاولگوزاری جەبی دبینیت، ئەندامی سەرەکی نینە، ھەرھەسا ژ لایی سیمانتیکیفە نابیتە ئەرگیومیئتا کاری، چونکی کاری (زفری) ب تنی داخوازا بکەری دکەت، (ژ گوندی) ژ لایی واتایفە پتر پیزانین دیارکرینە ل دور جەبی رویدانا کاری ژبەرفی نابیتە ئەندامەکی سەرەکی واتا (چالەکی/جەھکی) رستی تری ناکەت، بەلی د نمونە ژمارە (۲، ۳) دا ژبلی لادانا ریزمانی ھەرھەسا ژ لایی واتایفە یا تەواو نینە، وەکی :

۲- *وی نفیسی .

۳- *وی نامە دا .

ئەفەژی دزفیریت بو نەبوونا (بەرکاری) د رستا (۲)دا و بەرکاری نەراستەوخو د رستا (۳)دا، ئەفەژی وی چەندی رووندکەت، کو ھەمی فریزین بەند د چارچوئی فریزا کاریدا نابنە سەربار، چونکی ھندەک دبەنە ئاولگوزارە^(۱) و ھندەکین دی دبەنە بەرکاری نەراستەوخو، ھەرھەسا ھەمی جارن بەرکاری نەراستەوخو ئەرکی سەرباری نابینیت، بو فی چەندی پیدفیه دوو بابەتیین دی د چارچوئی فریزا کاریدا روونکەین :

۱-۲- پریدیکات و رونانا ئەرگیومیئتی:

ئەرگیومیئت ئەو فریزین نافی و بەندن یین ب پەیوھندیەکا ریزمانی یان واتایی ب کاریفە ھاتینە گریدان [Trask ۱۹۹۳: ۲۵] ئەرگیومیئت ئەو کەرستەنە کو ژ لایی پریدیکاتفە دەینە داخوازرکرن، ژ فی لایفە کار ب تنی نابیتە پریدیکات، بەلکی (ناف، ھەفالناف، نامران)^(۱) ژی دشین فی رولی ببین [Aarts ۲۰۰۱: ۹۴] رونانا ئەرگیومیئتی بو ھەر پریدیکاتەکی و ب تایبەت کاری، پەیوھندی ب دەروازا فەرھەنگیا وی کاریفە ھەپە، چونکی ئەگەر مە زانی واتایا کارەکی وەکی (نفیسی) چپە؟ دی زانین کو فی کاری دوو ھەفبەش دفین، دا چالاکیا وی جیبەجیکەن، ئیک ژ وان ب کاری رادبیت، یی دی ب بەرکاری دکەفیت، ئانکو پتر پەیوھندی ب لایەنی لوژیکیفە

ههیه کا ههر کارهک ب کیمی پیدفی ب چهند ههڤهشان ههیه، دا ژ لایئ ریژمانی و واتایفه بی دروست بیت ، ئەڤ ههڤهشه د چارچوڤی رونانا ئه رگیومیئتیدا ب (جه/جال) دهیته نیاسین ههر کار (پریدیكات) هک ب تنی ل گهل رونانهکا ئه رگیومیئتی دهیته کومکرن، ب فی چهندي ژمارا و جوړی که تیگوریا وان ئه رگیومیئتین پریدیكات وهر دگریت دهستنیشاندهکته [Ibid:93] بو نمونه: کاری (دا)

۴- نهسریئ دیاریهک داڤ وی.

da (۱<NP> , ۲ <NP> , ۳<PP>)

د فی رونانا ئه رگیومیئتیدا، ب تنی ژمارا وان ئه رگیومیئتین کاری (دا) وهر دگریت دیارنه بوویه، بهلکی جوړی که تیگوریا وان زی .

ژبهرفی دئ بیژین کو ههر کارهک ژمارهکا دیارگریا ئه رگیومیئتان ههلدبژیریت ل دویف تایبه تییین وی د دهر وازا فه رهنگیدا و ل دویف زانیاریین وهکی (ههلبژاردن، لفرنا که تیگوری، که تیگوری بخو). د فی باریدا کاری (دا) وهکی پریدیكاتهکا سی جهی دهیته نیاسین، چونکی داخووا سی ئه رگیومیئتان دهکته، واتا سی جه د رستا ویدا هه نه کو بو ئه رگیومیئتان هاتیه ته رخانکرن، بهلی د نمونین ل خواریدا :

۵- دلشاد هات .

۶- کاروانی ترومبیل بر .

کاری (هات) پریدیكاتهکا ئیک جهیه (چالیه)، چونکی ب تنی داخووا ئه رگیومیئتا کارای کریه، کاری (بر) پریدیكاتهکا دوو جهیه، چونکی تایبه تییین دهر وازا فه رهنگی ددهته دیارکرن کو ب تنی ئەڤ کاره پیدفی دوو ئه رگیومیئتانه. ب فی رهنکی ههر کارهک لدویف سروشتی وی دبیته پریدیكات و ژمارهکا دیارگری یا ئه رگیومیئتان داخووا دهکته^(۲).

ژ لایئ ریژمانی هه ر پریدیكاتهک ژ فان جوړهکی کاریه و ب (تیپهر، تیینه پهر، تیپهری دوو بهرکاری) دهینه نافکرن.

بهیه ونیدیا واتایی د نافهرا پریدیكات و ئه رگیومیئتان د چارچوڤی دهر وازا فه رهنگیدا دیاردبیت ، ههر ئه رگیومیئتهکا پریدیكاتی (کاری) داخووا کری ، پیدفی شینا هندئ هه بیت، کو رولهکی واتایی پیببه خشیت .

سهر بار چو رولین واتایی وهر ناگریت [Culicover ۱۹۹۷:۹۳]، که واته سهر بار ناچیته د رونانا ئه رگیومیئتیدا ، نابیته ئه رگیومیئت زی ژبه ر فی (سهر بار) ناهیته هژمارتن ژ وان که رستین کو د دهر وازا فه رهنگیا کاریدا ههین، ژ لایئ پریدیكاتهنه نفه ناهیته داخووا کرن، ل سهر فی بنه مایه ی سهر بار ژ لایئ ریژمانی هه ب گشتی و واتایفه ب تایبه تی تشتهکی ئارازوومه نده ، دشیت بهیت و دشیت نه هیت، بیی چو کارتیکرنی ل رونانا ئه رگیومیئتی و ریژمانیا رستی بکته ، بو نمونه :

۷- ئەم ب فروکی ژ هه ولیئری چووینه سلیمانی .

ا- ئەم ب فروکی چووین .

ب- ئەم ژ هه ولیئری چووین .

ت- ئەم چووینه سلیمانی .

پ- ئەم چووین .

ل دويف كوتین ههلبژاردا كه تیگوری و سیمانتیکی رستا (پ) چو ئاریشه تیدانینه ژ لایئ ریژمانی و واتایفه، بهلی هاتنا هه ر سئ فریزین بهندین (ب فروگی، ژ ههولیرئ، سلیمانئ) پتر بو مه رمه كا واتایه دا چهواتی و جه دهمی رویدانا کاری دیارکهن، بهلی ئەگهر رستین وهکی :

۸- * پهنجهره شکاند.

۹- * هلبین نقاند.

ئەف ههردوو رسته ژ لایئ ریژمانی و واتایفه د تهواونینه ، چونکی (بکهر)د رستا ئیکیدا نههاتیه، رونانا ئەرگیومیئتیا پریدیکاتی (شکاند) ژ لایئ واتایفه یا تهواونینه، چونکی کاری ژبلی ئەرگیومیئتیا ناوهکی (بهرکار) ههروهسا ئەرگیومیئتیا دهرکی (بکهر) ژی دقیت، ب هه مان شیوهی رستا دووی ژی چونکی (بهرکار) تیدا نههاتیه و کاری تیپهره ، رونانا ئەرگیومیئتیا وئ یا تهواونینه ژ بهر نهبوونا ئەرگیومیئتیا ناوهکی .

ب فی رهنگی دیاردبیت کو سهربار نابیته که رستهکی (ئهندامهکی) سه رهکیی رستئ ب گشتی و فریزا کاری ب تایبهتی، بهلی تارادهکی ژ لایئ واتایفه پتر زانیاریان ل دور هندهک لایهنین تایبهت ب رویدانا کاریه وهکی (جه، چهوانی، دم، چهندی...هتد) دیارکتهت، د فی واریدا (د. صباح رهشید قادر) دبیزیت ((رونانی ئارگیومیئتیا لهگهل کردار یه کدهگرن بو دیاری کردنی ژمارهیی پیکهینی رستهی ریژمانی، بهلام رونانی ئارگیومیئتیهکانی ناتوانی به تهواوی چوارچیوهی رستهکان پرکاتهوه بو ئەم مه بهسته ئەگهر بمانه وئ هه واله که یان مه بهسته که به تهواوی بگهیهنین، دهبی په نابهرینه بهرکه رهسه سهربارهکان بو دهستنیشانکردنی شوین و کاتی رووداوهکه)) [صباح رهشید قادر ۲۰۰۷ : ۱۸۴]

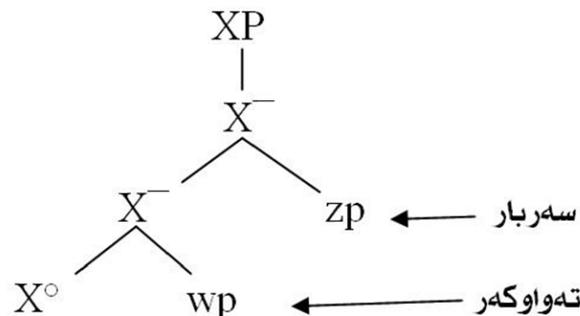
۲-۲- سهربار و تهواوکه:

جوداهی د ناقبهرا سهربار و تهواوکهری ب ریکین جوراوجور دهینه دهستنیشانکرن، بهلی پیدقیه بیژین کو تیگههئ تهواوکهری لفریئ نواندنا (بهرکار) ی و هندهک جارن (بهرکاری نهراستهوخو)ژی دکته و ب تایبهت بو کارین دوو بهرکاران داخواز دکهن، ب فی رهنگی دئ ئەم شین ب چهند خالهکان فی جوداهیی دیارکهن :

۱- ئەگهر ل دويف یاساین رونانا فریزان و په یوهه ندیا که رستان ل گهل ئیک وهرگرین، سهربار و تهواوکهر گه لهک د ژیک جودانه، ب فی رهنگی [Carnie ۲۰۰۲: ۱۱۷- ۱۱۸] سهربار دبیته خوشکا یان کچا ئاستئ ئیک باری، بهلی تهواوکهر دبیته خوشکا سه رهی وکچا ئاستئ ئیک باری، ب فی رهنگی ل خواری:

$X^- \longrightarrow X^-(zp)$ یاسایی رونانا سهرباری

$X^- \longrightarrow X(wp)$ یاسایی رونانا تهواوکهری

۲- ژلایئ جورئ کەتیگوریڤه سەربار بەهرا پتر - بەلئ نەهەمی جار - د شیوئ فریژەکا بەنددایە، بەلئ تەواوگەر بەهرا پتر د شیوئ فریژەکا نافیدایە، وەکی:

۱۰- من ئارام گەهاندا.

۱۱- من ئارام ب ترومیبلئ گەهاندا .

تەواوگەر سەربار

۳- سەربار چونکی د ئاستئ جیکەوتا نافەندا دەردکەفیت، نابیتە ئەگەرئ دائیخستنا فریژئ، بەلکی بەروڤاژئ، سەربار رولەکئ مەزن هەیه د فرەوانکرن فریژیدا ب ریکا دووبارەکرن (V⁻)، بەلئ تەواوگەر پتر نیژیکی سەرەیه، واتە تەواوگەرە دبیتە ئەگەرئ دائیخستنا فریژئ [Carnie ۲۰۰۲: ۱۱۹].

۴- سەربار د چارچوڤئ یاسایین لکرناکەتیگوریکرنئدا جە نینە [Fattah ۱۹۹۷: ۲۳۹] ، واتا سەربار ل گەل سەرەیی فریژا کار ناچیتە د تایبەتیین دەروازا فەرەهنگیدا، بەلئ تەواوگەر ب پەیوەندیەکا واتایی یا گرنگ ب سەرەیفە دەیتە بەستن، چونکی ب یاسای لکرناکەتیگوری دەیتە هەلبژاردن و د چارچوڤئ دەروازا فەرەهنگیا کاریدا ب ئیک ژ تایبەتیان دەیتەدانان .

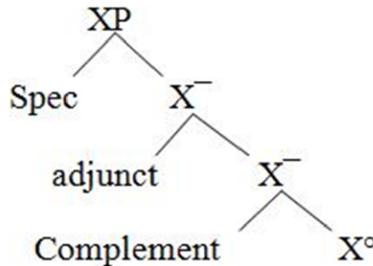
۳-سەربار و هەندەک لڤه تیورین (GB)

۱-۳- رونا سەرباری لدویڤ (X.Bar) ئ:

د یاسایین رونا فریژاندا سەرباری یاسایەکئ تایبەت هەیه کو ب فی شیوہیە [Carnie ۲۰۰۲: ۱۲۸]

XP —————> (yp) X⁻
 X⁻ —————> X (zp)
 X —————> X (wp)

د چارچوڤئ دارناسادا ب فی رەنگیە :

د چارچوڤئ سیستەمی رونا فریژیدا جەئ سەرباری بەهرا پتر جیکەوتا نافەندە، بەلئ ئەڤه رانا هندی نادەت کو ل چو جەئین دی ناهیت ، چونکی چیدبیت بەری بکەرئ رستئ بەیت واتە ل بەراھیا رستئ و چیدبیت ل دوماھیا رستئ پشتی فریژا کاری بەیت وەکی :

۱۲- ئەڤرو ئەم گەلەک ل هێڤیا تە ماین .

۱۳- ئەڤین دوھی هاتە مالاھەوہ .

ئەگەر ب شیوئ یاسایان دەربیرین دئ ب فی رەنگی بیت :

- XP → Specifier (X⁻)
 X⁻ → adjunct X⁻
 X⁻ → X Complement

بەلێ ئەفە رامانا هندی نادەت کو ئەفە یاسایەکی بنبربیت بو دەرکەفتنا سەرباری، چونکی د فریژا کاریدا سەربار چیدبیت بەری سەرهیی فریژی بهیت و چیدبیت پشتی ژبەر فی پەرامیتەری سەرهی بو دەرکەفتنا سەربار ب فی رەنگیە :

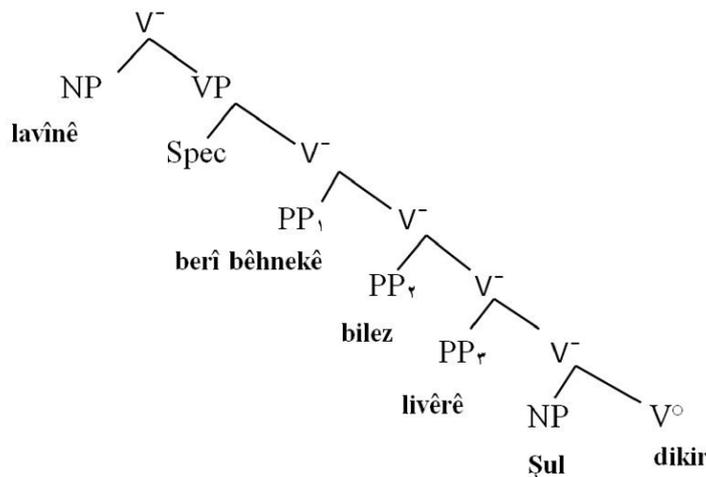
- ۱- V⁻ → adjunct V⁻
 ۲- V⁻ → V⁻ adjunct

پیدفیه بیژین کو یاسایی ژماره (۱) گەلەك بەرەبەلافتەرە و پتر بکاردهییت ژ یاسایی ژماره (۲) ، ئەفەژی دزفریت بو جووری وی فریژی یا دبیتە سەربار، چونکی بەهرا پتر (بەرکاری نەراستەوخو، ئاولگوزارە) دبە سەربار، ژبەرفی ئیکی ئەو سەربارین بەری سەرهیی فریژا کاری دەین پترن، ئەفە دبیتە ئەگەری دووبارە هاتنا سەرباران د فریژیدا و زیدهبوونا (V⁻) ان د رونانا فریژا کاریدا، ژبەر فی سەرباری ئەف یاسایی رونانی ژی هەیه:

- VP → Spec, V⁻
 V⁻ → adjunct, V⁻
 V⁻ → adjunct, V⁻
 V⁻ → adjunct, V⁻
 V⁻ → Complement, V

بو نموونه : ۱۴- لافینی بەری بیهنەکی بەزل فییری شول دکر.

و ب ریکا دارناسا ب فی رەنگی دەیته نواندن

ئانکو ئەگەر ب ریکا په یوهنډیا خیزانی بدهینه دیارگرن ، سەربار دبیتە خوشکا (X⁻)، کچا (X⁻) چونکی دەرڤهتا دووبارەبوونی د رستیدا یا هە، ب فی رەنگی یاسایی رونانا فریژان جەئ سەرباری دیاردکەت : سەربار = XP ، (XP) دبیتە خوشکا ئاستی ئیک باری (X⁻) یان کچا ئاستی ئیک باری [Carnie ۲۰۰۲: ۱۳۷] . د رستا زمانی کوردیدا فریژا کاری دشییت ژمارەکا زور یا سەرباران وەرگریت، ئانکو ژ لایی تیوریڤه ژمارا سەرباران د رستیدا سنور بو نینه [Ibid:۱۳۱] وەکی:

۱۵- نارین ئهڤرو ژبه‌رتنه ب دلخوشی چوووه کولیژی .

سهربار سهربار سهربار سهربار

بههرا پتر دهرکهفتن و ریژه‌ندی سهرباران ب فی رهنگیه :

کار

بهرکاری نه‌راسته‌وخو، ئاولگوزاری ده‌می، ئاولگوزاری چه‌وایی، ئاولگوزاری جهی

بکه‌ر

ئانکو هه‌تا دهرکهفتن وان ژی ل دویف ریژه‌ندییه‌کییه. فریژا ئه‌رکی سهرباری دبینیت ژ لایئ

هه‌بوونیڤه چیدبیت ب دوو شیوان بیت :

۱- د شیوی فریژا ئاولگوزاریدا، ئه‌وجوره فریژین ئه‌رکی ئاولگوزاره‌ی دبینن، ب سی شیوان دهرکهفتن ،

ئه‌وژی :

أ- د شیوی فریژه‌کا نافیدا، وه‌کی :

وی دوهی مال پافزگر .

AdvP → NP

من ئهڤرو چو نه‌کریه .

ب- د شیوی فریژه‌کا به‌ندا، وه‌کی :

AdvP → P+NP

من ل زانکویی خواندنا خو تاممکر .

تو ژ نیڤرو پڤه دیارنه‌بووی .

ج- د شیوی فریژه‌کا رادیدا، وه‌کی :

AdvP → QP

لولاف دوو روژین دی ناهیته کاری .

۲- د شیوی فریژه‌کا به‌ندا، ب تایبته ده‌می ئه‌رکی به‌رکاری نه‌راسته‌وخو دبینیت بو وان کارین ئیک

به‌رکاری داخوازده‌کن، وه‌کی :

PP → P+NP

ئه‌ز ژبه‌رتنه چووم .

۳-۲- سهربار و تیورا رولین واتایی :

د تیورا رولین واتاییدا پریدیکات دوو جور ئه‌رگیومیئتان هه‌لدبژی‌ریت و هه‌رئیک ژ وان روله‌کی واتایی

وه‌دگریته، ئیک ژ وان ئه‌رگیومیئتا دهره‌کی(بکه‌ر)ه، کو رولی (کارا) ی دبینیت، یا دی ئه‌رگیومیئتا ناوه‌کیه، کو

رولی (کارلیکری)(ته‌واوکه‌ری)(به‌رکاری) دبینیت، چیدبیت به‌رکاری نه‌راسته‌وخوژی وه‌دگریته (بنیره نموونا

ژماره ۴) ئه‌فه‌ژی هه‌ر ب ئه‌رگیومیئته‌کا ناوه‌کی ده‌یت هژمارتن، به‌لی روله‌کی واتایی جودا ژ به‌رکاری

راسته‌وخو وه‌دگریته . هه‌رئیک ژ (کارا، کارلیکری) ب شیوه‌کی راسته‌وخو رولین واتایی ژ کاری وه‌دگرن، به‌لی

به‌رکاری نه‌راسته‌وخو ب شیوه‌کی نه‌راسته‌وخو ژ کاری وه‌دگریته. ئه‌فه ئه‌گه‌ر یی به‌شداربیت د رونانا

ئه‌رگیومیئتا. ئه‌گه‌ر به‌رکاری نه‌راسته‌وخو به‌شدار ی د رونانا ئه‌رگیومیئتا نه‌کر، نابیته ئه‌رگیومیئته‌ک د فی

باریدا وه‌کی سهربار ره‌فتارا ل گه‌ل ده‌یته‌کرن بو نموونه :

۱۶- ئه‌م ژ نه‌سرینی ناترسین .

پریدیکاتی (ناترسین)، پریدیکاته‌کی ئیک جهیه واتا ب تنی ئه‌رگیومیئتا دهره‌کی (بکه‌ر) ی داخوازده‌کته

فریژا (ژ نه‌سرینی) ناچیته د رونانا ئه‌رگیومیئتییدا ژبه‌رفی نابیته ئه‌رگیومیئته‌ک .

(ژ نه‌سرینی) د رستا سهریدا رولی سهرباری وه‌دگریته، به‌لی ژبه‌رکو نه‌بوویه ئه‌رگیومیئته‌ک، چو رولین

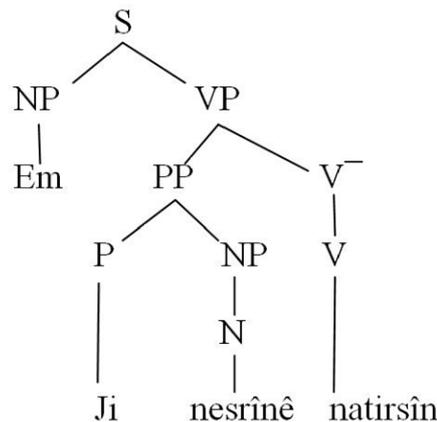
واتایی ژ ی وه‌رناگریته [Culicover ۱۹۹۷:۱۵۸]. چونکی هه‌ر روله‌کی واتایی ده‌یته‌دان ب ئه‌رگیومیئته‌کی، هه‌ر

ئەرگیومیئنتەك ب تنى رولهكى واتای وەردگریت [فیان ئیبراھیم عەلی ۲۰۱۵ : ۱۷] كهواته سەربار نەئەرگیومیئنتە و نە رولى واتای وەردگریت، ئانكو دوخی بنجی وەرنەگریت، چونكى هەمی جەین واتای جەین ئەرگیومیئنتە [Cook ۱۹۹۶: ۱۷۹] ئەفە ل سەر ناستی وئ فریزا ئەرکی سەرباری دبینیت، بەلی د چارچوئی فی فریزا ھندەك كەرسیتین دی هەنە وەکی (ژ نەسرین)

NP+PP P

(PP) هەمی نابتە ئەرگیومیئنت، بەلی (NP) دشیت ببیتی، چونكى ب ریکا (ئامراز/P) ی رولى واتای وەردگریت، (نەسرین) د نموونا پیشتردا رولى واتایی ژیدەری وەرگریت، كو دوخی بنجیە، چونكى هەر (NP) یەگا هەبوونا فونەتیکی هەبیت و دوخ نەبیت دی ببیتە (NP) یەگا نە ریزمانی [Chomsky ۱۹۸۰: ۲۵]. گەلەگا گرنگە جوداهی د نافبەرا (سەربار) ی بخو و پیکهینین فریزا ویدا بەیتە کرن، چونكى ژ لای تیورا رولین واتایفە هەرئیک ژ وان ب شیوەکی رەفتاری دکەت. هەتا د چارچوئی دارناساژیدا کارتیکرنا خو هەیه، بو نموونە :

ئەم ژ نەسرین ناترسین .

جەئ (PP) جەهکی نەئەرگیومیئنتیە ئانكو ب جەهکی واتای ژى ناهیتە هژمارتن، چونكى چو رولین واتای ژ لای کاریفە پی ناهیتە بەخشین، بەلی جەئ (NP/نەسرین) جەهکی ئەرگیومیئنتی و واتایە كو ژ لای (Ji/P) فە پیهاتیه بەخشین . ئەفئ چەندی بوچی رویدا ؟ چونكى :

- ۱- رولى ژیدەری ژ لای (ژ) فە هاتیه بەخشین ب (نەسرین) .
- ۲- (ژ) وەکی پریدیکاتەك داخووا فی تەواوەری کریه د رونانا ئەرگیومیئنتیدا . ب ریکا پروسا لقهکەتیگوریکرنی .
- ۳- جەئ تەواوەری (ژ) جەهکی ئەرگیومیئنتیە، چونكى ژبلی دوخی بنجی، دوخەکی رونانی ژى وەرگریت، ئەوژی دوخی ئەکیوزەتیفە.
- ۴- دوخی رونانی ب تنى دەیتە بەخشین ب جەین ئەرگیومیئنتی ، نیشانا فی دوخی (ئ) یه .
- ۵- (ژ نەسرین) هەمی پیکفە نابیتە ئەرگیومیئنت و چو رولین واتای نینە، چونكى رولى سەرباری د رستیدا دبینیت .

6- سهربار نابیته ئه‌رگیومیڤنت ، ئه‌فه‌ژی بۆ مه‌ دیاردکته کو مه‌رج نینه هه‌می ئه‌رکیدارین رستی ئه‌رگیومیڤنت بن [Arts ۲۰۰۱: ۹۷] ئانکو سهربار بۆ مه‌ دیاردکته کو ژ لایئ رونانا ریژمانی و واتاییقه په‌یوه‌ندیه‌کا ئیک به‌رامبه‌ر ئیک نینه [Ibid:۹۷] .

۳-۳- سهربار و تیورا ده‌سته‌لاتی:

د تیورا ده‌سته‌لاتیدا تیگه‌هین جودا جودا هه‌نه بۆ ئه‌نجامدانا ده‌سته‌لاتی، سهرباری فریژا کاری د چارچوڤی رونانا فریژا کاریدا ده‌رکه‌فیت، چونکی پتر پیژانینان ل دور دم و جه و چه‌واتیا روویدانا کاری دیاردکته ، به‌لی ئه‌فه رمانا هندئ نادهت، کو سهربار ژ لایئ سهریی فریژا کاریقه ده‌یته حوکمکرن - چوب ریکا (وه‌چه‌ئاراسته‌کرن، سهره ئاراسته‌کرن) بیت - ئانکو ده‌سته‌لاتا کاری ل سهر نینه، ههر چه‌نده دبیته خوشکا / کچا (V^-) و د جیکه‌وتا نافه‌ندا ده‌رکه‌فیت ئانکو ژ (Spec) ی نزمتره و ژ (Complement) ی بلندتره [Carnie ۲۰۰۲:۱۲۰] . به‌لی ئه‌فه‌ژی رمانا ده‌سته‌لاتا کاری ل سهر سهرباری نابه‌خشیت ، چونکی :

۱- سهرباری چو جوهره هه‌لبژاردنه‌کا واتایی ل گه‌ل سهره‌یی فریژا کاری نینه، واتا ژ لایئ کاری نه‌هاتیه هه‌لبژاردن، دا دوخی بنجی و رولی واتایی ژ لایئ ده‌سته‌لاتدار (کار)یقه بۆ به‌یته‌دان.

۲- ژبه‌رکو سهربار نابیته ئه‌رگیومیڤنت ،ئه‌فی وه‌کریه کو ژ لایئ ده‌سته‌لاتیقه یئ ئازاد بیت ههر ژبه‌رفی چه‌ندی ژێ تا راده‌کی ل جه‌گوه‌ورینیدا ئازادتره ژ ئه‌رگیومیڤنتان .

۳- نه‌بوونا هه‌لبژاردنا که‌تیگوری د نافه‌را سهربار و سهریی فریژا کاریدا وه‌کریه کو هه‌تا دوخی رونانی ژێ ژ لایئ کاریقه نه‌هیته به‌خشین ب سهرباری، ژبه‌رفی دوخ د سهرباریدا ب دوخه‌کی بی نرخ^(۴) ده‌یته نیاسین .

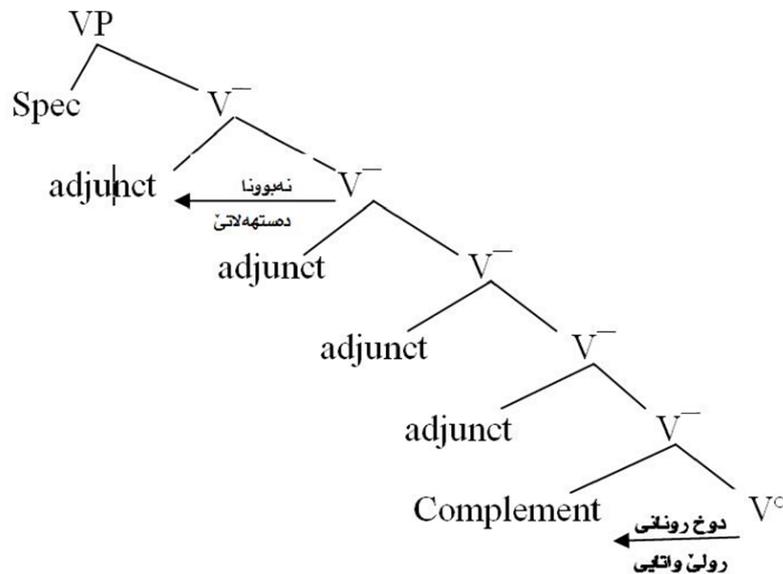
۴- ژبه‌رکو سهربار به‌شداریی ناکته د تایبه‌تیین ده‌روازا فه‌ره‌نگیا کاریدا واتا که‌رسته‌کی بخورتی نینه و کار کوتین ده‌سته‌لاتی ل سهر ناسه‌پینیت به‌لگه‌ژی ئه‌وه کو لادانا سهرباری چو کارتیکرنی ل تایبه‌تیین سینتاکسی و سیمانتیکیین رستی ناکته .

۵- ئه‌گه‌ر کاری ده‌سته‌لات ل سهر سهرباری هه‌با، دا سهربار وه‌کی ئه‌رگیومیڤنته‌کی کارکته و جهی وی دا بیته جه‌هکی ئه‌رگیومیڤنتی، ل ده‌می جه‌ گوه‌ورینیدا شوین پی (Trace)^(۵) لدویف خو هیلیت .

6- پیدفیه ژ لایئ ده‌سته‌لاتیقه جوداه‌ی به‌یته‌کرن د نافه‌را (V^-), (V^0) ، چونکی سهربار خوشکا (V^-) واتا جه‌ نینه د پروسا لککرنه‌که‌تیگوریکرنیدا، ئانکو دوخ و رولی واتایی وه‌رناگریت. به‌لی ته‌واوکه‌ر خوشکا (V^0) واتا ل سهر بنه‌مایئ لقه‌که‌تیگوریکرنی ته‌واوکه‌ر هاتیه هه‌لبژاردن ژبه‌رفی (V^0) دوخ و رولی واتایی پی دبه‌خشیت .

7- د چارچوڤی په‌یوه‌ندیین رونانیدا سهربار دبیته ئه‌گه‌ری فره‌وانکرنا فریژا کاری، ئه‌وژی ب دووباره‌بوونا (V^-) ، سهربار نابیته ئه‌گه‌ری دائیخستنا فریژا کاری، چونکی سهرباری په‌یوه‌ندیه‌کا به‌یژا ده‌سته‌لاتی ل گه‌ل کاری نینه، به‌لی ته‌واوکه‌ر دشیت فریژا کاری دائیخیت، چونکی په‌یوه‌ندی د نافه‌را ته‌واوکه‌ری و سهریدا ژ لایئ ده‌سته‌لاتیقه گه‌له‌کا به‌یژه [Carnie ۲۰۰۲:۱۲۰] .

۸- په یوهندیا دهسته لاتی رادبیت ب دهستنیشان کرنا وی رهگهزی (که رستی) کو دوخی ددهته فریزهکا دیارگری، کو پیدفیه کاربیت [مرتضی جواد باقر ۲۰۰۲ : ۱۵۵] ، بهلی نه بوونا دوخی د سهرباریدا باشترین بهلگهیه بو نه بوونا دهسته لاتا کاری ل سهرباری. د دارناسادا ب فی رهنگی دهربرین ژ جهی سهرباری دهیته کرن .

۴-۳- سهربار و تیورا دوخی :

د تیورا دوخیدا دوو جور دوخ دهینه دهستنیشان کرن دوخی (بنجی، رونان) ی ، دوخی بنجی کو په یوهنداره ل گهل ناستی ژ نافدا و گریدای دوخی واتاییه، ژبهرفی (چومسکی) ب فی رهنگی بهحسی فی دوخی دکته :

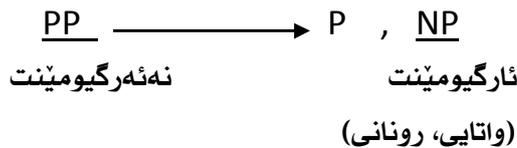
(a) دببته دوخدرکا دوخی بنجی بو (NP) نهگهر و ب تنی نهگهر (a) شیا رولی واتایی بدهته وی (NP) ی [Chomsky ۱۹۸۶: ۱۹۳] .

ل سهر ناستی فریزا سهرباری همیی وهکی نیك پیکهین، نهف جوره دوخه رولی خو نابینیت، چونکی ههر فریزهکا بببته نه رگیومینت، پیدفیه رولهکی واتایی هه بیت، ههر فریزهکا رولی واتایی هه بیت، پیدفیه دوخهك هه بیت [Culicover ۱۹۹۷: ۳۷]

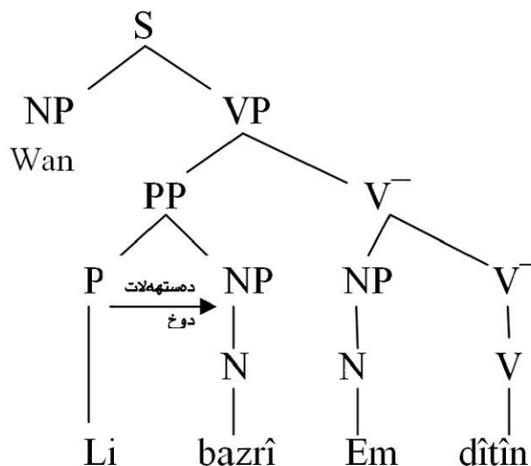
نهفه رامانا وی چهندی ددهت، کو فریزا خودان رولی واتایی، ناماژیه بو هه بوونا دوخی بنجی د وی فریزیدا، بهلی سهربار نه شیت فی دوخی وهرگریت، چونکی نه دببته نه رگیومینت و نه شیت رولهکی واتایی زی وهرگریت، بهلی تهواوکه ری سهرهیی فریزا بهند، د چارچوخی فریزا سهرباریدا د شیت دوخی بنجی وهرگریت ب ریکا نامرازی.

دهربارهی دوخی رونانی کو یی په یوهنداره د گهل رویی ژ سهرقه دا [Chomsky ۱۹۸۶: ۱۹۳] نهف جوره دوخه ب شیوهکی ناشکرا ل گهل تهواوکه ری سهرهیی فریزا بهند واته (نامرازی) ددرکه فیت و نیشانیین تایبه تین مورفولوژی هه نه ب دوخی نه کیوزم تیغه ، ئانکو سهربار بخو هه می فی جوړی دوخی زی وهرناگریت، ژبه رکو :

- ۱- دوخ د فریژا بهنددا دوخهکی رونانیه، ئانکو پهیوهندی ب ئارگیومیئنتانقه ههیه، نهو دوخی ل گهل پیکهینین فریژا سهرباری دهردهکفیت، دوخی نهکیوزهتیقه.
- ۲- نهگهر فریژا بهند (سهرباری) وهکی ئیک پیکهاته رولهکی واتایی وهرگرت، نهفه رامانا ههبوونا دوخی بنجی ددهت، کهواته نهو فریژا بهند دشیئ بته ئارگیومیئنت، د فی باریدا نهشیئ ببیته سهربار، چونکی سهربار نه ئهراگیومیئته .
- ۳- پیدفیه جوداهی بهیتهکرن د نافبهرا (سهر)ه، (تهواوکه)یدا د فریژا بهند یا (سهرباری) یدا، ئانکو د نافبهرا (PP) و (P) ، (NP) یدا ب فی رهنگی :

- ۱- دوخی رونانی نهکیوزهتیقه، ژ لایئ ئامرازیقه دهیته بهخشین ب تهواوکهری، چونکی ب تنی (کار، ئامراز) دشین دوخی ببهخشن [قیان سلیمان حاجی ۲۰۰۷ : ۱۰۶].
- ۲- پهیوهندی د نافبهرا پیکهینین فریژا بهنددا یا ئهركی سهرباری دبینیت، پهیوهندیهکا واتایی و ریژمانیه، چونکی ژبلی دوخی رونانی ههروهسا دوخهکی واتایی زی د چارچوئی وئ فریژیدا ههیه .
- ۳- ئاراستئ دوخی د نافبهرا پیکهیناندا ژ چهپ بهرهف راسته (نهگهر ب پیتین لاتینی بنقیسین) .
- ۴- ل ژیر مهرجی خوشکینیی، تیگههی دهستهلاتئ د چارچوئی فریژا بهنددا یا ئهركی سهرباری دبینیت، کاردکهت ب فی رهنگی دوخ دهیته بهخشین ب تهواوکهری سهری.
- ۵- نهگهر سهربار د شیوئ فریژا بهنددابیت، ههردهم سهره - سهرهتایه ئانکو پیکهینین وئ سهره بهری تهواوکهری دهیته .
- ۶- ب میکانیزما (سهره - تهواوکه) دوخ دهیته بهخشین ب تهواوکهری سهری د چارچوئی فریژا بهنددا یا ئهركی سهرباری دبینیت. نهف دارئاسایه پتر دئ فان خالان رووندکهت.
- ۷- وان ل بازاری نهم دیتین .

ئەگەر مە هەبوونا دوخی دناقبەرا پیکهینین فریزا بەندا سەرباریدا پەسەندکر، پیدفیه ل دویف فی شروفه کرنا ل سەری بیت .

بەلئ پرسیارا گرنگ ل فییری ئەوه، ئەگەر سەرباری دوخی (رونانی، بنجی) نەبیت، دئ چەوابیتە کەستەکی ریزمانی، چونکی ئەو فریزین هەبوونەکا مادی هەبیت و دوخ نەبیت دئ بیتە فریزین نەریزمانی و ب تایبەت فریزا نافی ، بۆ نموونه :

۱۸- ئەز پیر^(۱) گەهشتم .

(پیر)د رستا سەریدا سەرباره، بەلئ چو نیشانین دوخی رونانی و بنجی هەلناگریت، چونکی نەئەرگیومیئنتە ئایا ئەفە چەوا دئ د پارزینەری دوخیدا دەرباز بیت؟

ل دویف تیورین دەستەهلات و رولین واتایی دیاربوو، کو سەربار ب گشتی و ب تایبەت یین د شیوی فریزین نافیدا، نەشین ببنە ئەرگیومیئنت، چونکی دبن دەستەهلاتا کاریفە نینە، ل ژیر بنەمایئ دەستەهلاتئ، دوخ ناهیتەدان ب فریزا سەرباری - فیجا یئ رونانی یان بنجی بیت - ژبەرفئ دەیتە گوتن کو (ئەو فریزین نافی یین ل جەین کو دەستەهلات ل سەر نەبیت، ئەفە دوخەکی بی نرخ وەردگرن [Culicover ۱۹۹۷: ۴۷] هەروەسا دەیتە گوتن کو هەر فریزەکا (نافی) کو نەبیتە ئەرگیومیئنت ئەو دئ دوخی بی نرخ وەرگرت دا ژپارزینەری دوخی دەربازبیت [Ibid:۳۶].

ب فی رەنگی (پیر) کو دبن دەستەهلاتا کاریفە نینە و چو رولین واتایی ژی وەرنەگرتیە، خودان دوخەکی تایبەتە، دیژنئ دوخی بی نرخ (default case) ئەف جوری دوخی د هەمی فریزین سەرباریدا هەیه نە ب تئ د (NP) یدا، چونکی هەمی سەربار نابنە ئەرگیومیئنت، بەلئ پیدفیه بیژین کو ئەو سەربارین د شیوی فریزین بەنددا فان جوورە پیکهینان د چارچوخی سەرباریدا وەکی پیکهینین خودان دەستەهلات و دوخ کاردکەن وەکی نموونین بەری نەو مە نامازە پیکری .

و ب فی رەنگی

<u>Advp</u>	→	<u>P</u>	+	<u>NP</u>
دوخی بی نرخ		سەرەیی		ئەرگیومیئنت
نەئەرگیومیئنت		خودان دەستەهلات		دوخی تیان

۵-۳- سەربار و تیورا جەگوهورینئ :

ل دویف جەئ کەستە جەگوهورینئ بۆ دکەت دوو جور جەگوهورین هەنە :

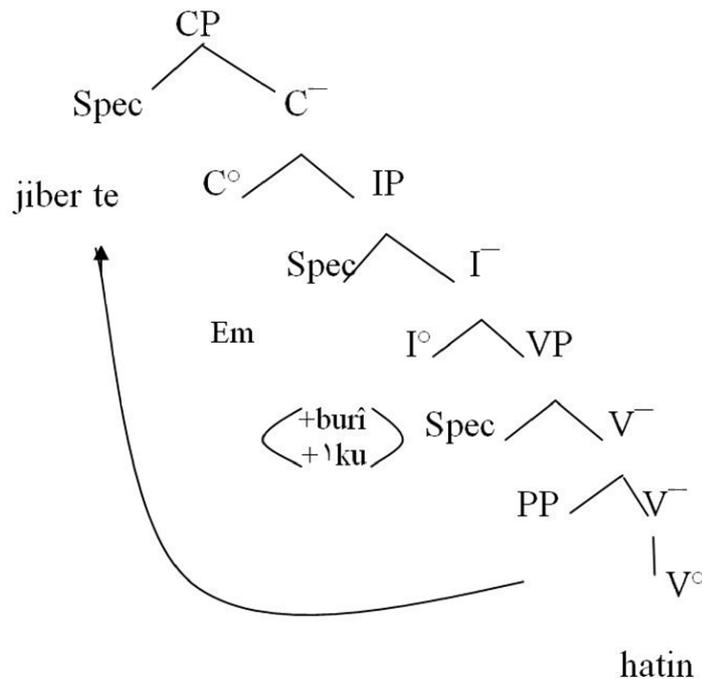
۱- جەگوهورینا ئەرگیومیئنتی :

ئەف جوری جەگوهورینئ د چارچوخی رستیدا، کو بریتیه ژ جەگوهورینا کەستەکی ژ جەهکی بۆ جەهکی دی هەر د سنورئ رستیدا [صبح رهشید قادر ۲۰۰۷: ۱۰۴] وەکی جەگوهورینا بەرکاری بۆ جەئ (Spec:IP) د رستا بکەر نەدیاریدا .

سەربار نیکە ژ وان کەستین فی جەگوهورینئ ئەنجام نادات، چونکی ئەف جەگوهورینە یان بۆ دوخیه یان وەرگرتنا رولئ واتایی و سەربار ژی ژ فی لایفە نەئەرگیومیئنتە، دا دوخی وەرگرت و چو رولین واتایی ژی وەرناگریت، ئەگەر نە رولی واتایی وەرگرت دئ بیتە ئەرگیومیئنت، بەلئ ئەفە رامانا وی چەندئ نادەت کو

سەربار د رستا (۲۲) دا گو د شیوئ بەرگاری نەرسته و خودایه ب پروسا لوتکه کرنی (Topicalization) نه چوو به راهیا (IP)، چونکی لوتکه کرن بو وان فریزانه یین نەرگیومیئت بن و شوین پیی لدویف خو بهیلت، بهلی سەربار نەرگیومیئت نینه و شوین پیی لدویف خو ناهیلت، داکو ل جهه کی ل به راهیا رستی جیگیربیت ئەم پیدفی جهه کی نەرگیومیئتی و فالاینه، ژبهرفی دیاریکاری فریزا ته واوکاری باشتین جهه بو فی جوئی که رستهی، ب فی رهنگی :

(jiber te) چونکی فریزهکا نەرگیومیئتی دچیته جهی (Spec:CP)، ئەوی جهی ژی نه رولی واتایی و نه دوخ ههیه، ئەفی جهگهورینی ب خورتی روی نه دایه، بهلکی لدویف ئارازوویا ناخفتنکهریه بو مه بهستا جه ختکرنی فریزا بهند هاتیه پیش، دەمی سەربار جهگهورینی دکهت چو شوین پییان لدویف خو ناهیلت، چونکی سەرباری د بنه رتدا هه لباردنا که تیگوری و سیمانتیکی نینه [Culicover ۱۹۹۷: ۱۸۱] ههروهسا شوین پیی چەند مەرجهک هه نه ژوان [Chomsky ۱۹۸۶: ۲۴۲] :

- ۱- شوین پیی حوکم لیدهیته کرن .
- ۲- نامازهبوکریی شوین پیی چو رولین واتایی و مرناگریت.
- ۳- مەرچی رونان پاریزیی پیدفی د نافهرا شوین پیی و نامازهبوکری هه بیت.

ئهنجام :

- 1- تیگههئ سهرباری د ریزمانا کهفندا بهرامبهر تهواوکهری رادوهستیت، بهلئ د ریزمانا نویدا ههر کهرستهکئ نهپته (تهواوکههر، سهره، دیاریکار) ئهوب سهربار دهپتهدانان .
- 2- ژبهرکو سهرباری رول نینه د رونانا ئهگرگومینتیدا، لادانا وی چو کارتیکرنئ ناکهت ل سهر رونانا ریزمانی ب تایبهتی و رونانا واتایی ب گشتی .
- 3- سهربار نابیته ئهگرگومینت و چو رولین واتایی وهرناگریت، ئانکو جهئ وی ژی جههکئ واتایی نینه، ههر ژبهر فئئ ژی دهمئ جهگوهورینئ دکهت شوین پیئ لدویف خو ناهیلیت .
- 4- ژ لایئ دهستههلایقه کاری چو دهستههلایقه ل سهر سهرباری نینه، چونکی دوخئ ریزمانی و واتایی پیئ نابهخشیت، ئهگهر دوخهک ههبت د فریژا سهرباریدا ب دوخئ بیئ نرخ دهپته نیاسین .
- 5- سهربار ژلایئ کهتیگوریا سینتاکسیقه ، چیدبیت د شیوئ فریژین ناخی و رادی و بهنددا دهرکهفیت .

پهراویژ :

- 1) مه د فئ لیئکولینیدا زارافئ (ئاوگوزاره) وهکی ئهکرکارهکئ رستی بکارهینایه، بهرامبهری وی ههفالکار وهکی پشکهکا (پولهکا) ئاخفتنئ بکارهینایه .
  - 2) بو پتر پیژانینان بنیره [حاتهم ولیا محهمه د ۲۰۰۶] .
  - 3) بو پتر پیژانینان بنیره [۹۳ - ۹۱: ۲۰۰۱ Arts] .
  - 4) ل گهل بابتهئ سهربار و تیورا دوخی ب دریژی هاتیه بهحسکرن .
  - 5) بنیره سهربار و تیورا جهگوهورینئ .
  - 6) هندهک جارن نیشانا تایبهتا دوخئ تیان ل گهل فی جورئ فریژئ دهرکهفیت وهندهک جارن ژی دهرناکهفیت ، بو نمونه:
- ئهم دهمژمیرهکئ ل هیفیا ته ماین .
- ئهم نهو / پیئر / دوهی / ئهفرو / سپیده ل هیفیا ته ماین .

ژیدهر :

- 1- حاتهم ولیا محهمه د، پهپوهندییه رۆناییهکانی نواندنه سینتاکسییهکان، نامهئ دکتورا، زانکوی سهلاحهددین، ههولیر، ۲۰۰۶ .
- 2- فیان ئیبراهیم عهلی ئیبو ، دوخ د زمانئ کوردیدا (گوڤهرا بههدینی)، ناما دکتورایی، کولیزا ئادابی، زانکویا دهوک ، دهوک، ۲۰۱۵ .
- 3- فیان سلیمان حاجی، کهرسته بهتالهکان لهروانگهی تیوری دهسهلات وبهستهوه (شیوهزاری کرمانجی سهروو)، نامهئ دکتورا، کولیزا زمان، زانکوی سهلاحهددین، ۲۰۰۷ .
- 4- صباح رهشید قادر، ههندی لایهنی ریزمانی دهسهلات وبهستهوه (GB) له زمانئ کوردیدا، نامهئ دکتورا — زمانئ کوردی، کولیزا زمان، زانکوی سلیمانی، سلیمانی ، ۲۰۰۷ .
- 5- نووری عهلی ئهمین، ریزمانی کوردی، ریڤخستن و له چاپدانهوهی د. نهریمان عهبدوللا خوشناو، چاپی چوارهم، چاپخانهی روژههلات، ههولیر، ۲۰۱۴ .

٦- مرتضى جواد باقر، مقدمة في نظرية القواعد التوليدية، الطبعة الاولى، دار الشروق للنشر والتوزيع،

عمان ، الاردن، ٢٠٠٢ .

- ٧- B, Aarts.(٢٠٠١) English Syntax and Argumentation , second edition, Great Britain .
- ٨- Carnie, A . (٢٠٠٢) Syntax :A Generative Introduction , Black well publisher : Oxford.
- ٩- Chomsky, N. (١٩٨٠) On Binding, Linguistics Inquiry ,Vol (١١), No(١) The Mit Press . PP(١ – ٤٦).
- ١٠- Chomsky, N. (١٩٨٦) Knowledge of Language :Its Natures Origin ,and USA .New York : Praeger .
- ١١- Cook, V .j and Newson,M (١٩٩٦) Chomsky's Universal Grammar, An Introduction, Second Edition , Black well Publisher. Oxford.
- ١٢- Crystal, D (٢٠٠٣) A Dictionary of linguistics and Phonetics, fifth edition , Blackwell Publishing, United kingdom.
- ١٣- Culicover , Peter .W (١٩٩٧) Principles and Parameters : An Introduction to Syntactic Theory ,Oxford University press ,New York.
- ١٤- Fattah, M.M (١٩٩٧) A Generative Grammar of Kurdish ,Unpublished Doctoral Dissertation ,University of Amsterdam .
- ١٥- Trask, R.L (١٩٩٣) A Dictionary of Grammatical Terms in Linguistics, London : Roultedg.
- ١٦- Van valin , R, D.JR. (٢٠٠١) An Introduction to Syntax, Cambridge University press.

الخلاصة:

تتلخص الدراسة الموسومة بـ (الملحق في العبارة الفعلية) اللهجة الكرمانجية الشمالية - البهيدينية في ثلاثة محاور رئيسة حول الموضوع المذكور، تمت الدراسة وفق نظرية (العامل والربط الاحالي) وبعض فروعها، ان مفهوم الملحق حسب النظرية المذكورة يختلف كثيرا عما سبق وبالاخص القواعد التقليدية، حسب هذه النظرية، الملحق هو عنصر ثانوي في بنية تركيب العبارة واي شئ لا يحتسب (رأس، فضلة، موضح) فإنه ملحق .
تبين من خلال الدراسة بان الملحق عادة مايكون على شكل عبارة ظرفية او عبارة جر ، لا يشترك الملحق في البنية الموضوعية للمحمول (Predicate) وبهذا فهو ليس من الموضوعات (argument) وليس له اي دور محوري (دلالي) .

Abstract

The study entitled (Adjunct in Verb phrase) (Northern Kurmanji - Al Bahdini sub - dialect)) can be summarized in three major themes on the subject mentioned, has the study according to theory (Government and Binding Theory) and some of its branches, that the concept of Adjunct according to the theory mentioned much different than previously, especially traditional grammar, according to this theory, Adjunct is a secondary element in the installation of phrase structure something isn't (Head, Complement, Specifier) it Adjuncts.

During the study found that the Adjunct is usually in the form of Adverb phrase or as Prepositional phrase, Adjunct isn't took part in the argument structure of the Predicate, therefore its be non-argument and hasn't theta roles .